

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 január Esszé

P. Szűcs Julianna: Abszurdisztában hull a hó

Élt egy nagy magyar művész a múlt század elején. Idegyenge volt szegény, érzékeny, csordultig tele képzelőerővel. Teremtett világát azért rajzolta le, festette ki és írta körbe, hogy a nyomasztó és költőietlen reáliák szorításából elmeneküljön. Kitalált városát „asztrál lények lakják – mint írta róla értő kortársa –, felfoszlott formájuk, sápadt színük csak éppen dereng, cselekvésük erély nélküli imbolygás... Ott nincs erő, nincs akarat, semmiféle mérhetőség. Mint felesleges lom, ki van vetve belőle a gondolkozásnak ama sínje, amit mi e földgömbön logikának nevezünk...” Szalmasárga szépségek, retknadrágos alabárdosok, kék vakolatgyerekek mászkáltak minden ok és cél nélkül a sehol sincs város járdáin, az előkelőségekből pedig – egy Piripiri hercegből, egy Holdkifli Kisasszonyból, egy Bam házmesterből, de még a mágikus tudás birtokosából, Hutertonn feltalálóból még nyomaiban is hiányzott az energia, az ártó szándék vagy az uralkodói gőg. Ilyen volt az álomváros, Na'Conxypan lakossága.

Éppen száz évvel ezelőtt született Gulácsy Lajos legszebb festménye, a Na'Conxypanban hull a hó. A jelen jutott róla eszembe. Nem mintha a mai utca népét rokkó papírhősök és törékenyen finom porcelánbabák jellemeznék, mert hát nincs itt korunkban semmiféle dekadencia és dezillúzió. Durva fajta a mostani miénk, fejszével faragták vagy pixelből szerkesztették, depresszió és degresszió szokta inkább gyötörni.

Ami rokon, az a kép kompozíciója. Az előtér: székek, asztalok, néhány üveg, néhány csésze, a bágyadt értelmiségi élet kötelező kellékei, a szélen mereng is egy ebből a fajtából. A festmény irodalmi kávéházat sejtet, de a hasonlat a konkrét termet kitágította: lehet az szellemi műhely, kulturális színtér, lehet akár szerkesztőség is. Ha már kerek számoknál tartunk, ilyesféle díszletek között csinálódott a Mozgó Világ is. Most januárban fordulnak az általunk jegyzett évfolyamok a harmincadik évükbe. Hangulatunk sem vidámabb, mint a kompozíció főhőséé (ugyan mitől is lehetne?), igaz, nem is keserűbb (végtére is vagyunk, tanú rá maga ez a lapszám, melyet az olvasó papíralapon a kezében tart éppen).

Stimmel az is, ahogyan a tátongó, lakatlan asztalok odatorlódtak a kép aljára. Jelentsék az üres helyek a mi évtizedek alatt összeszedett deficitjeinket. A halottakét, a távozókét, az elveszett reményekét. Jó kis lista alakulhatna képzeletbeli asztalaink immár hiányzó, de emlékeik miatt a valóságosnál is valóságosabb látogatóinak neveiből. Mégsem illenének ide. A precíz regiszter valahogy anyagszerűtlen az elmosódott körvonalak közelében.

Meg hát nem is ez a festmény legfontosabb mondanivalója. A kép háromnegyedét ugyanis valószerűtlen figurák, rejtélyesen rögzített fényforrások, sötétkék égen iramló fellegek és a gravitációnak nem engedelmesskedő púderpamacs méretű pelyhek foglalják el. Na'Conxypanban hull a hó...

Nálunk pedig lebegnek, szállnak, kavarognak rosszkedvünk telének bizonyítékai: a lényeg és látszatok kicsapódásából származó kristálymintázatú pihék. A száz évvel ezelőtti hó egy szerencsétlen művész magánmeséje volt csupán. Az idei hó valamennyiünk közös élménye lett, s közös élmény az is, hogy mese és valóság között elmosódni látszik a határ. Na'Conxypan helyett Abszurdisztán lett az otthonunk.

A sziluett bizonytalan. Demokrácia ez még, vagy a rezsim valami egészen más? Köztársaságban élünk, vagy egy furcsán öszvér államforma felé haladunk? Európa részei vagyunk-e még, vagy kitakarodunk innen, illetve kitakarítanak innen minket? Működnek-e a jogállam keretei, vagy csak úgy néz ki, mintha működnének? Lesznek-e szabad választások, vagy a kelepcebe szépen belesétálunk valamennyien? A nemzetet nálunk politikai kategóriának értelmezik-e, vagy a látszat mögött jéghideg tegnapi etnicizmusok hullanak a magasból alá? Gazdaságunk megáll-e a lábán, vagy a sorozatos rossz döntések az ország helyzetét egyszer és mindenkorra ellehetetlenítik? Ha a megfogható kenyérre nem fog telleni, a nacionalista-ókonzervatív kulturális cirkusz el fogja-e kábítani a gyanútlan többséget? Munkanélküliség? Rasszizmus? Megszorítás? Tandíj? Meddig lehet a jelentő szavakat tabusítani, és nyálkás eufemizmusokkal helyettesíteni a zimankós tényeket?

Hagyományainkhoz híven januári számunkat egy hívó szó, pontosabban egy „hívó állítás” köré szerkesztettük. Az „abszurd” értelmezésünkben azt jelenti, hogy közös dolgaink irracionális dimenzióba kerültek. A „hull a hó” pedig azt jelenti, hogy e pillanatban mindannyian foglyai vagyunk az elvárásolásra alkalmas furcsa légköri viszonyoknak.

Úgy félidőben, Gulácsy képe és a mostani jelenünk között, a hatvanas évek elején Kormos István is írt az elhíresült festmény címével azonos verset. Így kezdődik:

Se házam, székem, asztalom

Surabajában vásált gyöngyöm

foszlott magasnyakú pullóver

fekszem könyéken puszta földön

de semmi vész gyerekeim

sajnálnotok fölösleges

világokat varázsolok

amikor akarom

szemem húnym s belső faláról

elém nyüzsög Nakonxipán

orrom előtt datolya kókusz

zeppelinforma marcipán

Egy festőnek, egy költőnek könnyű. Hipp és hopp: volt elnyomás, nincs elnyomás. Volt jogtíprás, nincs jogtíprás. Volt nyomor, nincs nyomor. Még azt is mondhatja, amit verse közepén ígért:

ide civilizáció

lábát be nem teszi

korallsövény a kerítésem

kutyám egy szelidített bálna

Bármennyire tetszik különbékéjük, mi nem követhetjük útjukat. Mi sajnos nem tudunk repülni. Ki kell mennünk a hidegbe és tüdőre szívni Abszurdisztán levegőjét. Aztán majd meglátjuk.

Tetszik

Egy embernek tetszik. Legyél Te az első ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **P. Szűcs Julianna: Gloria victis** Vae victis! Jaj a legyőzötteknek – mondta Livius szerint (Ab...
2. **P. Szűcs Julianna: Zeppelinek Velence fölött** 1902. július 14-én reggel 10 órakor a San Marco campanilája...
3. **P. Szűcs Julianna: A Medúza tutajától a Titanic fedélzetéig** A művelt Európa fölháborodva értesült róla: az 1816. június 2-án...
4. **P. Szűcs Julianna: Present perfect – Békés Pál (1956–2010)** Mintha mindig máshol is lett volna. Finoman rekedtes, iróniától átvidámított...
5. **P. Szűcs Julianna: Mit tehet egy lap?** P. Szűcs Julianna Mit tehet egy lap? (többek közt Pikó...

Cimkék: **P. Szűcs Julianna**